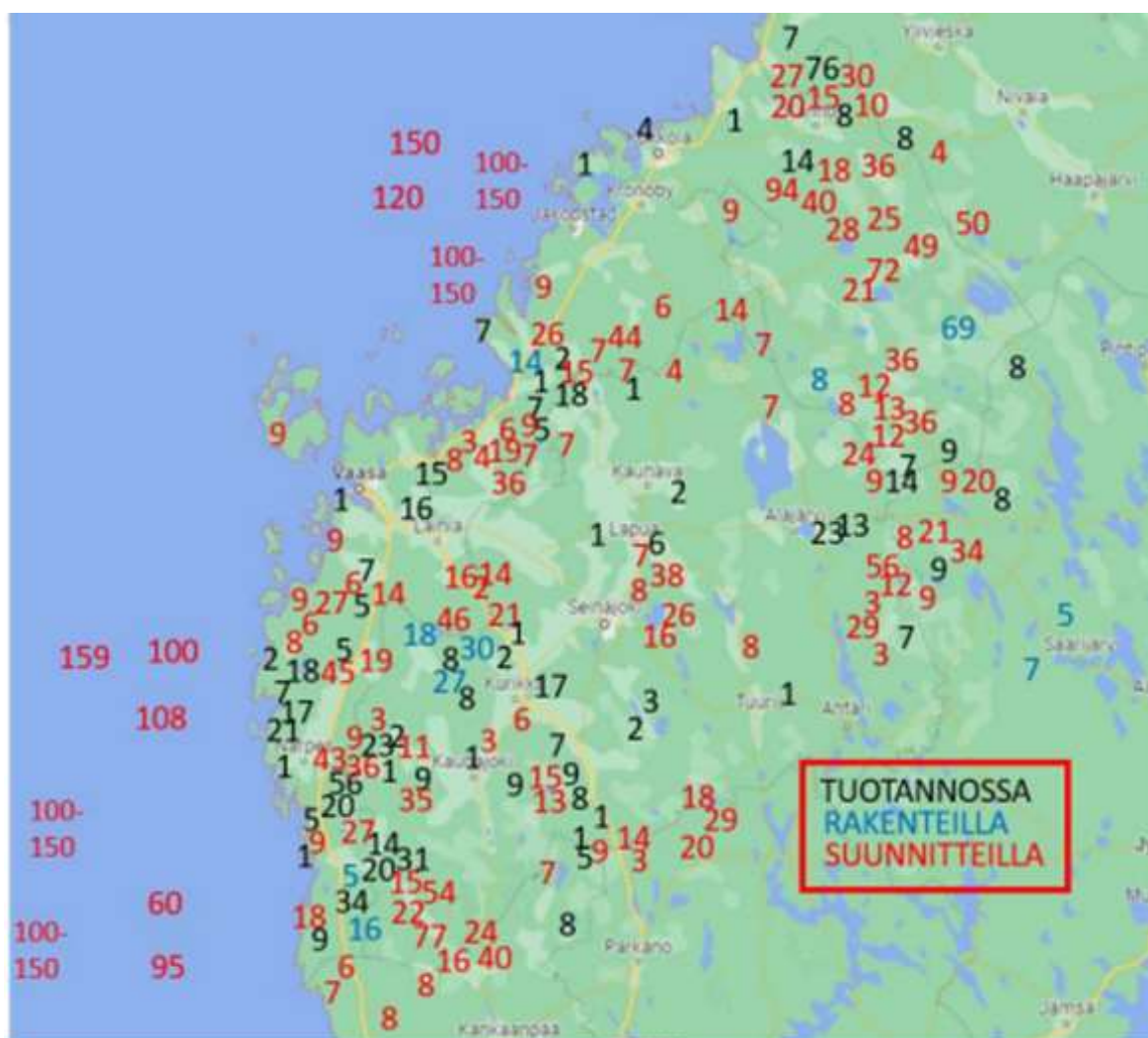
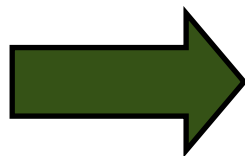

SLL Pohjanmaan
piirin
lausuntokartta

Alueemme
tuulivoimahanke-
tilanne

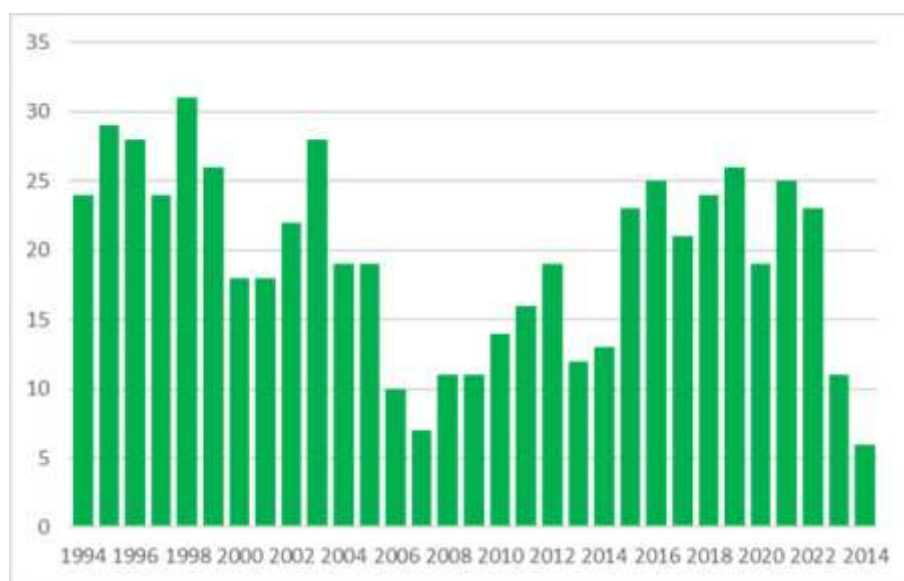

Kuva: Henrik Lund

Liito-oravaauutisia

*Kittholman tai Haminanmet-
sän puusto on monikerroksis-
ta sekametsää joka sopii liito-
oravalle ja muille uhanalaisil-
le metsälajeille.*

Liito-oravanaaraiden määrä Luodon seuranta-alueella 1994–2024.

*Liito-oravia ansiokkaasti tutkinut Ralf Wistbacka luo katsauksen lajin ahdin-
koon alueellamme.*

Pietarsaari ja Luoto

Pietarsaaren liito-oravat on kartoitettu 1993–1994 sekä 1999. Vielä vuonna 1999 tilanne oli hyvä ja liito-oravia esiintyi melko runsaasti sekä kantakaupungin välittömässä läheisyydessä että metsäisillä alueilla. Uutta kartoitusta on turhaan odotettu vireillä olevan yleiskaavan yhteydessä, mutta nyt projekti on etenemässä koska kaupungin ympäristötoimisto on esittämässä projektia ensi vuoden toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon.

Ympäristötoimisto on pohjustanut tätä hanketta varsin näyttävällä Kittholman metsän HELMI-monimuotoisuusprojektilla. Yhtenäisen metsän koko on noin 30 ha ja se on nykytilanteessa varteenotettava koko, koska koko ala on vanhaa mänty-kuusi-koivuvaltaista metsää. Se on metsäalue, jolla on merkittävä biologinen monimuotoisuus ja korkeat luontoarvot. Metsä on kaupungin omistuksessa ja se on suojeltu

1720-luvulta lähtien. Se on myös asukkaiden suosima virkistysalue. Hankkeen aloite on lähtöisin vuoden 2004 hoitosuunnitelmasta ja Pietarsaaren toimivien yhdistysten kiinnostuksesta. Hankkeen tavoitteena on säilyttää ja lisätä Kittholman metsän biologista monimuotoisuutta erilaisin toimenpitein. Luontoarvoinventointien ja toimintasuunnitelmien toteuttamisen avulla metsää hoidetaan ja kehitetään kasvi- ja eläinkunnan hyödyksi, sekä suojelun tason parantamiseksi. Tärkeä osa tätä projektia on liito-oravan olosuhteiden parantaminen asettamalla viisi pönttöryhmää eri puolelle metsää. Hyvällä onnella metsään voisi kotiutua 4–5 naarasta ja tämä populaatio voisi toimia lähdepopulaationa ja tuottaa poikasia muihin metsiin.

Vuoden 2000 jälkeen Pietarsaaren liito-oravametsissä on tapahtunut hakkuita, mutta sopivia metsiä löytyy edelleen melko paljon, etenkin jos verrataan läheisen maaseudun talousmetsiin. Ja onpa kaupungissa nykyään muutama varteenotettava METSO-aluekin. Pieni huolenaihe on viirupöllö, joka lisääntynyt viime aikoina. Viirupöllö on liito-oravan pa-

himpia vihollisia.

Luodossa liito-oravametsät ovat kovaa vauhtia katoamassa ja on pelätty, että ne voisivat olla poissa jo 2035. Rantayleiskaavan uudistamisen yhteydessä Luodon kunta on kuitenkin merkinnyt kaavaan suojelurajauksia, jotka mikäli ne pysyvät voisivat taata paremman tulevaisuuden Luodon liito-oraville. Vuoden 2024 inventointi tuotti suuren pettymyksen koska kanta oli pienin sitten seurannan aloittamisen vuonna 1994. Vuonna 2007 kanta oli vastaavassa aallonpohjassa mutta silloin liito-oravalle sopivaa metsää oli monin verroin enemmän.

Muu Suomi

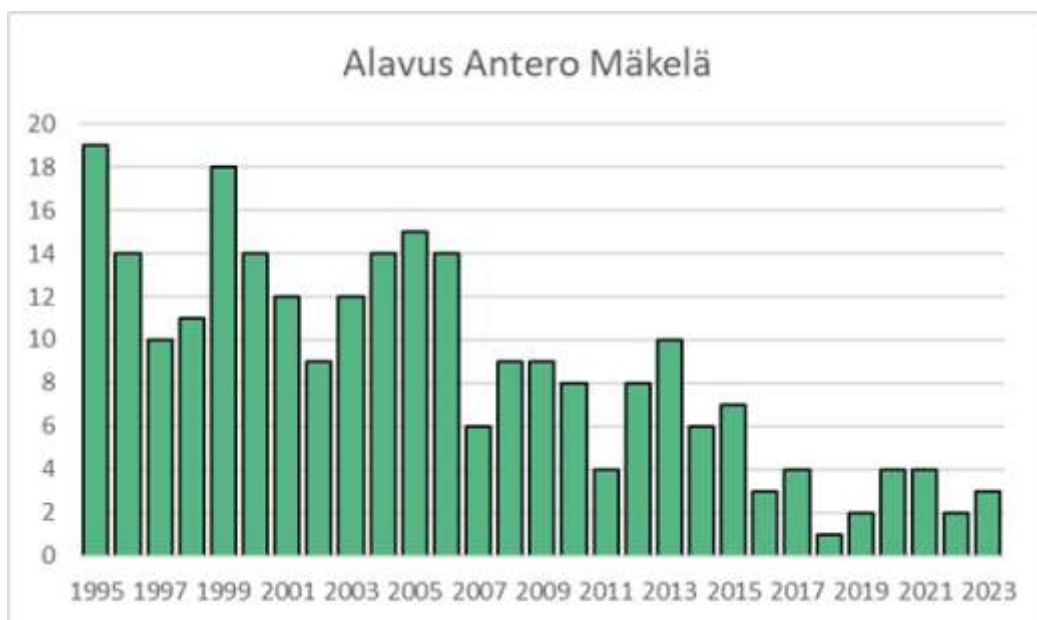
Liito-orava LIFE:n marraskuisessa seminaarissa kerrottiin Viron liito-oravatilanteesta huolestunein sävyin. Ennen yhtenäisen kanta on vuosien saatossa pirstoutunut metsien hakkuiden surauksesta. Nykyään liito-oravia arvioidaan olevan vain noin 400 naarasta mutamassa toisistaan eristyneissä metsiköissä. Metsien suojelutilanne ei ole parempi kuin Suomessa, joten Suomen onkin pian ainoa EU-maa missä liito-orava esiintyy.

Suomen kannan arvioidaan olevan yhä yli 30 000 naarasta, valtavista liito-oravametsien hakkuista huolimatta. Samaan aikaan kannan suojelutoimet talousmetsissä ovat olleet täysin riittämättömiä. Pientä toivoa on taajametsien suhteen. Kannan katsottiin onneksi yhä olevan yhtenäinen. Etelä-Suomessa on kuitenkin maanlaajuisen seurannan (2003–2005) perusteella ollut tiedossa liito-oravatyhjiöitä mm Hauholla ja Sipoonkorvessa. Uusi kartoitus voisi antaa tarkempaa tietoa. Sitten vuosien 2003–2005 kanta on vähentynyt 40 %.

Toinen huolenaihe oli Stefan Prostin Oulun yliopistolla vetämän genetiikan asiantuntijaryhmän tulos. He ovat selvittäneet liito-oravan genetiikkaa koko genomien sekvensointimenetelmällä eri puolilla esiintymisaluetta. Heidän uuden julkaisunsa perusteella Suomen liito-oravakanta on uhkaavalla tavalla geneettisesti köyhtynyt. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kannan kyky vastata ympäristön muutoksiin on heikentynyt ja näin ollen kanta voi taantua myös geneettisistä syistä.

Paluu Pohjanmaalle

Alavuden seuranta-alueella, jonka Antero Mäkelä on ansiokkaasti seurannut siten vuoden 1995, liito-oravakanta on jo kymmen vuotta sinnitellyt 1–4 naaraan voimin. Tutkimuksen alussa määrä oli lähes 20. Ottaen huomioon sen, että tutkimusalue on 45 neliökilometriä ja kaikki metsähakkuiden jäljiltä säilyneet liito-oravalle sopivat metsät ovat seurannassa, tilanne on varsin huolestuttava. Tämä tarkoittaa, että 100 neliökilometrin (10x10 km ruutu) alueella voi esiintyä vain 2–8 naarasta. Mikäli metsät ja metsien suojeleminen olisi kunnossa tällä alueella tulisi olla 30–50 naarasta ja kanta olisi silloin huomattavasti vakaampi. Alavus, ja varmaan varsin moni muu alue missä

Alavuden seurannan liito-oravanaaraat 1995–2023. Data: Antero Mäkelä

kanta Ilpo Hanskin tutkimusten perusteella oli harvempi, voi pelkästään sattumaperäisistä syistä muuttua liito-oravatyhjiöksi. Tällaiset syyt ovat pedot, taudit ja väärään metsikköön suunnatut hakkuut.

Luodostakin voisi pahimmillaan tulla tällainen tyhjiö. Huolestuttavinta on, että Mustasaarella sijaitsevalla seuranta-alueella on kolmena edeltävänä vuosina löydetty vain kaksi naarasta, kun siellä parhaimmillaan oli 18 naarasta. Tähän vaikuttavat alueen sisällä ja sen lähialueella tapahtuneet liito-oravametsien hakkuut. Tämä on huolestuttavaa nimenomaan siksi, että tällä alueella oli vielä 2003–2005 Suomen tiheimpiä kantoja. Liito-oravasuojelun huonon kansallisen tason takia tilanteeseen ei ole tulossa parannusta vaan alamäki jatkuu.

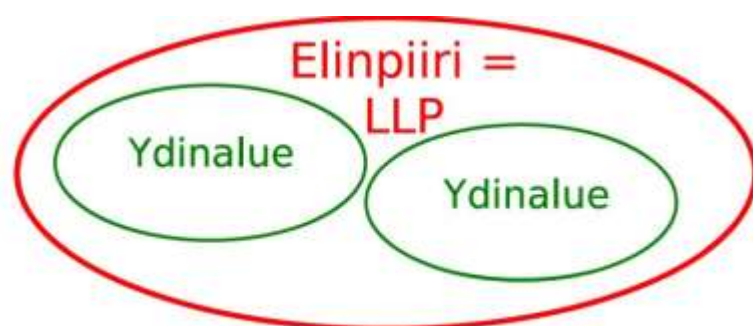
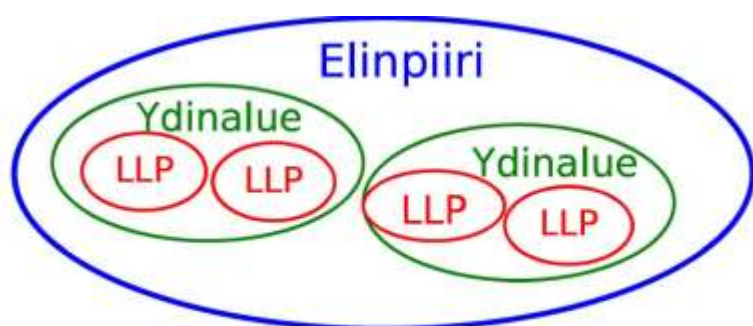
Liito-orava LIFE

Liito-orava LIFE on ollut käynnissä jo kuutisen vuotta ja se loppuu keväällä 2025. Projektissa on tuotettu arvokasta tietoa ja luotu kiinnostavia yhteistyömuotoja. Alkulupauksista huolimatta se ei ole pystynyt nostamaan kantaa vuo-

sien 2003–2005 tasolle tai edes vakiinnuttamaan Suomen liito-oravakantaa. Yksi perusteleva syy tähän on se, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkäsitettä (LLP) ei olla projektin sisällä pystytty luonnontieteellisesti määrittelemään. Ilman tällaista tieteeseen perustuvaa määritelmää suojelutyön keskeiset tavoitteet jäävät toimijoille arvailujen varaan.

Kuvassa (alla) on Sami Yli-Karjanmaan luonnontieteellinen kuvaus LLP:sta. LLP se on se alue (oikealla kuvassa) jossa naaras löytää ne resurssit, jonka avulla se pystyy selviämään talven yli ja lisääntymään. Tämä vastaa naaraan elinpiiriä. Tämän alueen sisällä on ydinalueita, jotka ovat välillä enemmän käytössä riippuen vuodenaikasta ja lisääntymisvaiheesta. Tämä perustuu Ilpo Hanskin tutkimuksiin (Hanski 2016).

Liito-orava LIFE:n versiossa LLP:t on laitettu erillisiksi pieniksi alueiksi, joiden ympärillä on ydinalueita. Sekä LLP:t että ydinalueet kattavat vain pienen osan elinpiiristä ja LLP on ainoa osa, joka on suojeltu. Ydinalueiden sijoittamiselle ei ole luonnontieteellisiä perusteluita. Tästä

Liito-orava LIFE-projektin (vas.) ja tutkimuspohjainen näkemys liito-orava(naaraan) elinpiirin, levähdys- ja lisääntymispaikan sekä elinpiirin ydinalueen käsitteistä.

Hakkuulle rajattu 0,04 ha kokoinen ”lisääntymis- ja levähdyspaikka” jossain Keski-Suomessa.

seuraa myös, että oppaassa mainitut ruokailualueet eivät ole erillisiä alueita vaan kiinteitä osia elinpiiristä - eli lisääntymis- ja levähdyspaikasta.

Verrattuna muihin ohjeisiin missä tiedettä ei ole lainkaan hyödynnetty (vrt. Maa- ja Metsätalous- ja Ympäristöministeriön surkea tuotos vuodelta 2004 sekä Tapion ohjeistus vuodelta 2016) tässä oppaassa on kuitenkin yritetty korostaa, että nimenomaan metsikön, jossa lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat, tulee olla riittävän laaja. Tämä ilmenee vähän epämääräisesti oppaan kappaleessa 5 sijaitsevassa tietoboksissa:

”Pienet ja suurelta osin avointen alueiden ympäröimät lisääntymis- ja levähdyspaikat eivät yleensä säily liito-oravien asuttamina”

”Mikäli liito-oravalle sopivan elinympäristön koko vähenee metsän rakenteesta riippuen alle 4–6 hehtaarin, todennäköisesti myös sen sisälle jäävät muuten soveltuvat lisääntymis- ja levähdyspaikat jäävät tyhjiksi”

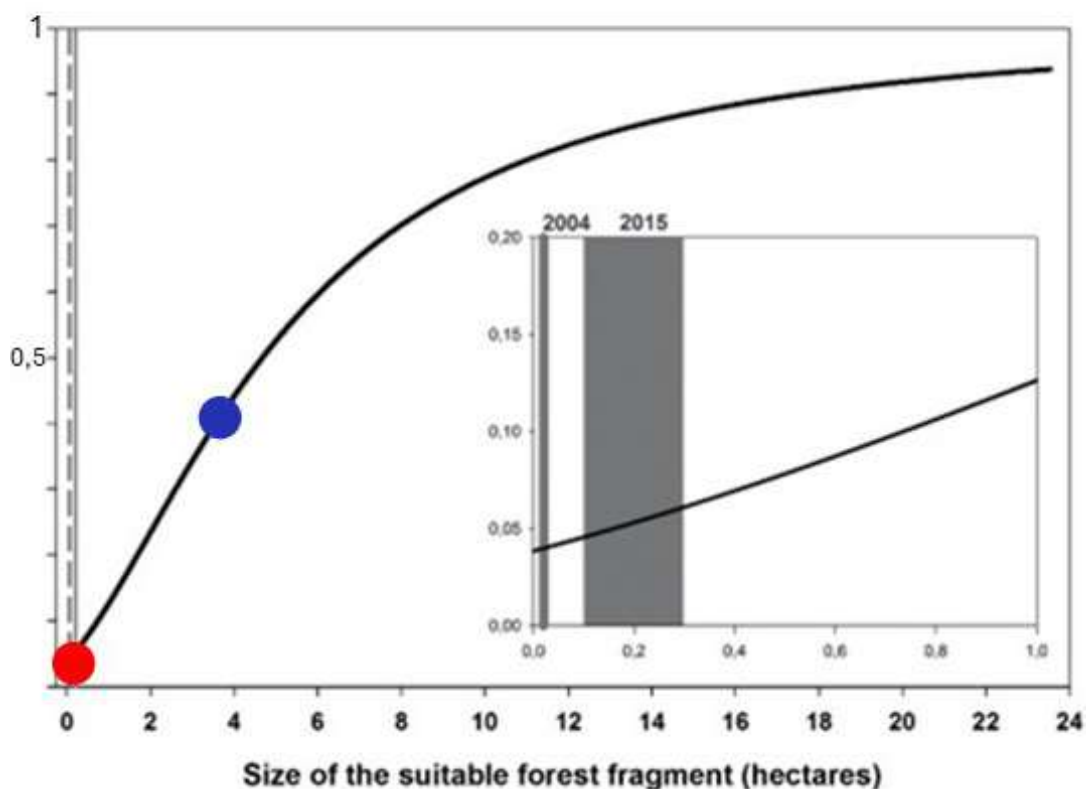
Liito-orava LIFE:n lisääntymis- ja levähdyspaikkojen koosta ei sanota mitään (1). Mainitaan että lisääntymis- ja levähdyspaikkaan kuuluu pesäpuu ja muuta lajin tarvitsemää puustoa esimerkiksi pedoilta ja sää olosuhteista suojaa antavia tuuheita kuusia ja ruokailuun sopivia lehtipuita. Liito-orava LIFE:n lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ympärillä oleva puusto ei määritelmän mukaan ole osa LLP:aa ja ne voidaan siis surutta ha-

kata (2). Tämä Suomen Metsäkeskuksen tekemä opas ei ole saanut Suomen Luonnonsuojeluliiton hyväksynnän.

Tarkemmin ilmaistu ”suojelukeino”

Ympäristöviranomaisten nettisivuilla oleva opas ”[Metsänkäsittelyn ohje liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan lähistöllä](#)” on selväpuheisempi. Sen mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikka [käsittelee pesäpuun lisäksi sen välittömässä läheisyydessä olevan puuston, jolla on merkitystä liito-oravalle ruokailun, ruoan varastoinnin tai suojan kannalta](#). Ohjeistuksesta ilmenee lisäksi, että vain lisääntymis- ja levähdyspaikat eikä koko

Todennäköisyys naaraan poikaspesän esiintymiselle suhteessa metsikön kokoon. Suurennettuna 0,03–0,07 ha ja 0,1–0,3 ha laikun esiintymistodennäköisyydet. Tutkimukseen sisältyi 81 erikokoista kuusivaltaista liito-oravalle rakenteeltaan sopivaa metsälaikkua.

elinpiiri ole lain suojaamia. Yllä mainitua hokemaa ovat mm Liito-orava LIFE:n seminaareissa toistaneet sekä ympäristöministeriön, ELY:jen että Liito-orava LIFE:n toimijat. Usein lisäyksellä, että jokaista tapausta tulisi ”ratkaista tapauskohtaisesti”. Tässä yhteydessä on siten tärkeitä tutkia, miten naaras liikkuu pesäkolon ulkopuolella. Naarat eivät liiku pesäpuun välittömässä läheisyydessä. Ilpo Hanskin tutkimuksessa 17 radiolähetinnaarasta siirtyi öisin keskimäärin 111 ± 33 m pesästään (Hanski ym. 2000). Elokuussa ne liikkuvat jopa runsaan 150 m päästä kolostaan. Ruokailuretket eivät siis missään nimessä keskittyneet pesäkolon läheisyyteen.

Sama huomattiin Luodossa seurattaessa 7 radiolähetinnaarasta – pesän ulkopuolella paikallistetut naarat löysivät selviytymiseen tarvittavat resurssit sieltä täältä elinpiiriin eri osista – ei pesien läheisyydestä. Mikäli naaras käy neljällä eri suunnalla ruokailemassa 111 m säteellä, niin sen käyttämä pinta-ala on noin 3 ha.

Keski-Suomen ELY on hiljattain yllä mainitun ohjeistuksen saatelemana päättänyt, että avohakkuulle jätettävät 0,29 ja 0,04 ha (kuva 5) kokoiset metsätupsut riittävät liito-oravanaaraan lisää-

tymiselle. Tällä tavoin soviteltiin loistavalla tavalla kyseisen ohjeistuksen maininta siitä, että liito-oravan elinpiiriä ei ole suojeltu. Valokuvasta jokainen toimija saa selvän kuvan siitä mikä on välittömässä läheisyydessä oleva suojaava puusto. Toivottavasti muut ELY:t eivät sorru tällaisiin laittomuuksiin.

Kuvassa (edellinen sivu) on malli, josta nähdään todennäköisyys naaraan poikaspesän esiintymiselle suhteessa metsikön kokoon. Tärkeä tieteseen perustuva tulos oli se, että pienet rajaukset, jotka koostuivat ”pesäpuun lisäksi sen **välittömässä** läheisyydessä olevasta puustosta, jolla on merkitystä liito-oravalle ruokailun, ruoan varastoinnin tai suojan kannalta”, ovat usein pinta-alaltaan 0,05–0,3 ha ja ne antavat mallin mukaan naaraiden esiintymistodennäköisyydeksi 0,04–0,06 (kuva 6). Eli sadassa vuodessa niissä voisi olla 4 tai 6 naarasta. Tämä on mallin tuottama lakennallinen tulos ja kenttähavainnoissa näin pienistä metsiköissä ei todettu poikaspesiä.

Esiintyminen kohosi jyrkästi laikun koon kasvaessa. Myös Ilpo Hanskin tutkimuksiin viitaten esitimme 4 ha laikun koon vähimmäistavoitteeksi yhden liito-oravanaaraan esiintymiselle. Tämän laikun ehdotettiin säilytettävän mahdollisimman tiiviinä koska 100 m säteen sisällä sijaitseva metsäala tulisi toisen mallin mukaan selvästi enemmän asutuksi suhteessa 200 m säteellä olevaan metsään. Tämä on loogista mm. siksi, että silloin metsään rajautuu vähemmän esimerkiksi taimikoihin ja petojen on vaikeampaa paikallistaa liito-oravaa.

Kun todettiin, että liito-oravanaaraan säilyvyys alkaa selvästi kohoamaan 4 ha laikkukoon kohdalla päädyttiin esittämään 4–6 ha minimikokoa yhden liito-oravanaaraan lisääntymis- ja levähdyspaikan turvalliselle toiminnalle (Wistbacka 2023). Tämä malli olisi voinut olla mukana Liito-orava LIFE:n oppaassa selventäen tietoboksin kohtia 1 ja 2.

Vuonna 2023 avohakattu kuusikko, jonka säästöpuiden halkaisija on 12–15 cm .

Tämänkokoisten ekologisesti toimivien elinpiirien (=LLP) säästämistä ehdotetaan myös tuoreissa suojeluoppaissa kuten Risto Sulkavan kirjoittamassa [”Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittelyn laillisuusperusteet liito-oravakartoituksissa ja niiden tulosten tulkinta”](#) ja Sami Yli-Karjanmaan kirjoittamassa [”Liito-oravan suojeluopas”](#). Nämä vuonna 2024 julkaistut oppaat eivät valitettavasti löydy Liito-orava LIFE:n kotisivuilta. Liito-orava LIFE:n hankejohtaja Eija Hurme pääsi kuitenkin hankkeen loppuseminaarissa 6.11.2024 hyvin lähelle niiden asiasisältöä esittämällä, että 4–6 ha voisi olla turvallinen raja yhden naaraan selviytymiselle. Varovaisuusperiaatetta noudattaen tämä vaikuttaa myös loogiselta. Esimerkkinä tästä voisi mainita, että liito-oravan tärkeimmän talviravinnon, eli norkkojen, määrä vaihtelee vuosittain suuresti. Yhtälö vähän lehtipuita ja vähän norkkoja voi siten vaikeuttaa naaraan selviytymistä etenkin pienehköissä ja eristetyissä metsiköissä.

Lopuksi

Näistä uhkakuvista huolimatta emme saa menettää toivoa. Suomessa on yhä liito-oravametsiä ja niiden säilyttämisestä kiinnostuneita maanomistajia. Euroopan Tuomioistuin on hiljattain tehnyt kaksi tärkeätä päätöstä, jossa käsiteltiin mm. lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ekologista toimivuutta ja niiden pysyvyyttä (C-357/20, C-477/19). Näistä ilmenee, että lisääntymis- ja levähdyspaikka on olemassa niin kauan kuin se rakenteeltaan on liito-oravalle sopiva – eli vaikka se on muutaman vuoden ollut tyhjillään, se on yhä LLP. Toinen päätös tarkoittaa ytimekkäästi sitä, että esimerkiksi yllä mainittu ohje ”Metsänkäsittelyn ohje liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan lähistöllä” on selvästi lainvastainen ja se tulee lopettaa. Asianmukaista tietoa löytyy esimerkiksi Sulkavan ja Yli-Karjanmaan oppaista!

Myös FSC-sertifiointi voisi olla avuksi liito-oravalle. Sen kriteerien mukaan 5 % metsäalasta tulisi jättää metsätalouden ulkopuolelle. Mikäli tämä toteutuisi Etelä-Suomessa, suojeltu metsäpinta-

ala voisi kohota jopa 8,6 prosenttiin. Tämä ei maksaisi valtiolle mitään koska metsäteollisuus kompensoi maanomistajia korotetuilla kuutiohinnoilla.

Asia ei ole kuitenkaan niin yksioikoinen – osallistuvilla maanomistajilla tulisi olla liito-oravalle soveltuvia metsiä. Tämän lisäksi ne tulisi merkitä FSC-suunnitelmaan 5 % säästökohteina eikä missään nimessä soveltaen nykyistä lainvastaista LLP-ohjeistusta. Nykyään voidaan myös merkitä säästettäviksi alueiksi Metsälain kohteita kuten kalliomänniköitä ja tällöin nuoret ja varttuneet liito-oravametsät jäävät paitioon. Valitettavasti voivat jäädä paitioon myös siitä syystä, että Suomessa avohakataan nykyään surutta metsiä, joissa puiden halkaisija alittaa 16 cm. Näin ollen liito-oravan säilyminen edellyttää metsänomistajilta kauaskantoista huolenpitoa.

Ralf Wistbacka, Luoto

Liito-oravakoulutusta luvassa!

Pohjanmaan Piiri tulee järjestämään liito-oravien kartoitustilaisuuden maaliskuussa 2025 Pietarsaareissa. Käytännön oppia saamme toivottavasti osallistumalla Pietarsaaren ympäristötoimen järjestämään liito-oravakartoitukseen.

Minne kaikkialle jalkauduttiin 2024

Tässä pieni kuvakollaasi piirin tapahtumista kuluneelta vuodelta.

Kokkolan ilmastofestareilla pisteemme oli tosi suosittu .

Maastossa on käyty monta kertaa!

Luonto lainassa -viikko 5.-11.2. herätteli meidät jalkautumaan kirjastoihin.

Muutto, vanhalle toimistomistolle jätettiin jäähyväiset. Piirin toimisto siis siirtyi Seinäjoen matkakeskuksesta Alajärvelle.

Provinsissa tavoitimme paljon väkeä ja luontokaupassa kävi kuhina.

Provinsissa rengastimme, myös ihmisiä, kun linturengastajat eivät ehtineet paikalle.

Osallistuimme tietenkin myös ilmastomarssille.

Fäboda PVY: n järjestämä luontopäivä.

Nämä "kakut" olivat tarjolla Metsä tulee Ideaparkkiin-tapahtumassa Seinäjoella.

Uusien jäsenten arvonnassa onnellinen voittaja: Niina Mäntymies, Kuortane. Palkintona koottava lin-

Pohjanmaan piirin oma hitti-tuote on tämä Pinnan alla – hiusdonitsi.

Tapahtumiin on roudattava melko lailla tavaraa. Joskus pikkuautokin yllättää suuruudellaan.

Puutikkaiden kautta olemme kertoneet ilmastokestävämmästä metsästä.

Etelänummen joulumarkkinat 14.12. Pietarsaassa, kuvassa puukiipijän pönttöjä.

Piirin uusi telttä on palvellut hyvin, monenlaisissa tapahtumissa.

Läpimurto liittyen vapaaehtoiseen ekologiseen kompensatioon Kristiinankaupungissa

Sonja Grönholm on Sydöttens natur och miljön (Snom) puheenjohtaja. Hän kirjoittaa rohkaisevasti tapauksesta, jolloin aktiivinen vaikuttaminen kannatti.

Snom on pieni paikallisyhdistys, jonka toiminta-alue sijaitsee Kristiinankaupungin, Kaskisten ja Närpiön kaupunkeissa Selkämeren rannikolla. Viime vuosina olemme tehneet valituksia varsin aktiivisesti puolustaaksemme luontoarvoja, joita ei ole riittävästi tutkittu tai otettu huomioon. Olen myös kattojärjestön Natur och Miljö:n sekä SLL:n Pohjanmaan piirin hallituksen jäsen.

Helmikuun lopussa jätimme huomautuksen Kristiinankaupungin Karhusaaren sijaitsevan Koppö Energian P-2-X-vety- ja metanointilaitoksen poikkeuslupahakemuksesta. Pidimme sitä muun muassa laittomana menettelynä. Valitusaika päättyi 25. huhtikuuta 2024. Kaupunginjohtaja ("KJ") Mila Segervall kutsui meidät kokoukseen 10.4. 2024 keskustelemaan suunnitelluista teollisuuslaitoksista keskittyen Koppö energiaan. Puheenjohtajana kieltäydyin kokouksesta ajanpuutteen vuoksi, koska kutsu tuli lyhyellä varoitusajalla. Katsoin, että myös muita luonnonsuojelu- ja lintuyhdistyksiä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti tulisi kutsua keskustelemaan kaupungin kanssa. Etelä-

Pohjanmaan paikallislehti (11.4) kirjoitti kaupunginjohtajasta, joka halusi välttää valituksia teollisuuslaitoksista sekä ympäristöyhdistyksestä, joka puolusti mielipideoikeuttaan.

Myös Koppö Energian konsultti Ramboll otti meihin yhteyttä 16.4. ja halusi keskustella hankkeen lieventämistimenpiteistä sekä ennallistamis- ja korvaustoimenpiteistä luonnonvahinkojen lieventämiseksi. He halusivat keskustella Koppö Energian Karhusaaren hankkeesta. Kutsu tuntui minusta epämukavalta juuri ennen valitusaikaa 25.4. Halusin lisätietoja kokouksesta ennen kuin voisin kysyä hallituksen kiinnostusta osallistua siihen. Aloin myös ottaa yhteyttä muihin yhdistyksiin selvittääkseni niiden kiinnostusta osallistua kokoukseen.

Kaupunki yritti uudelleen aloittaa vuoropuhelun Snomin kanssa ja kutsui tapaamiseen hyvissä ajoin 4.6.2024. Snomin lisäksi kaupunki oli kutsunut kokoukseen Suupohjan ympäristöseuran, SLL:n, SLL Pohjanmaan piirin, Natur och Miljö sekä Suupohjan lintutieteellisen yhdistyksen. Snomin hallitus päätti olla osallistumatta kokoukseen. Sen sijaan päätimme kirjoittaa artikkelin Etelä-Pohjanmaan paikallislehteen 18.5 otsikolla "Vaaditaan dialogia – mutta painostetaan" (lehden oma otsikko). Yhdistys pyysi kaupungilta kirjallista vastausta siitä, miten kaupunki ottaa huomioon yhdistyksen ajankohtaisiin asioihin liittyvät huolet ja mielipiteet.

Myös Koppö Energian hallituksen jäsen Erik Trast ilmaisi pettymyksensä (Sydöttensbotten 9.5) siihen, että he olivat yrittäneet ottaa yhteyttä Snomiin jo ennen kuin heidän valituksensa oli jätetty. Hän totesi, että vaikka he ovat sitoutuneet Kristiinankaupunkiin, se ei estä heitä aloittamasta vaihtoehtoisen sijainnin suunnittelua.

Oli vaikea päättää, osallistuako 4.6. pidettyyn kokoukseen. Korvassa soi joitakin varoitusmerkkejä, ja jotkut myös varoittivat osallistumasta. Erityisesti Pohjanmaan piirin tj. Marjo Lehtisalo sai minut keräämään rohkeutta. Astuin sisään kihelmöinti vatsassani ensimmäiseen kokoukseen Raatihuooneella. Etänä osallistuivat myös Natur och Miljö:n tj. Camilla Sederholm ja pj. Joel Lindholm, joten tunsin oloni turvalliseksi, kun kaikki nämä ihmiset olivat tukena. Paikalla kunnantalolla olivat tj. Marjo Lehtisalo, varapj. Pentti Kananoja SLL:n Pohjanmaan piiristä ja Jukka Koskelainen Suupohjan lintutieteellisestä yhdistyksestä.

Ensimmäinen tapaaminen 4.6.2024:

"Keskustelumahdollisuus Suunnittelu ja ympäristö"

Kokoukseen osallistui joko henkilökohtaisesti tai etäyhteyden välityksellä yhteensä 25 henkilöä: johtavia poliitikkoja (4) ja johtavia viranhaltijoita (5), johdon avustajia (1), luonnonsuojelu- ja lintuyh-

distysten edustajia (6), kahden konsulttiyrityksen (Ramboll ja Nosto Consulting) konsulttiedustajia (8) sekä Koppö Energia Oy:n edustajia (1).

Kokouksessa esiteltiin lyhyesti Koppö Energian suunnittelemaa hanketta Karhusaarella ja vapaaehtoisten ekologisten kompensatiotoimenpiteiden etenemistä. Erik Trast ehdotti kompensatiorahanketta, se olisi konkreettinen hanke Koppö Energian luontovaikutusten minimoimiseksi, jopa luontoarvojen parantamiseksi, yhdessä ympäristöjärjestöjen kanssa. Sekä Pentti Kananoja että Marjo Lehtisalo pitivät kompensatiorahanketta hyvänä ehdotuksena. Erik Trast koki, että tämä kokous toimii Kick-Off- tilaisuutena kompensatiorahankkeelle, johon on tärkeää ottaa mukaan kaikki osapuolet, joita se koskee. Lisäksi esiteltiin lyhyesti Pohjois-Kristiinakaupungin suunnittelun tilanne. Kokouksessa kuultiin hyvä kannanotto NOM:n Camilla Sederholmilta ja Joel Lindholmilta. Marjo Lehtisalo kysyi kaupunginjohtajalta, tietääkö hän, kuinka monta luonnonsuojelualuetta Kristiinakaupungissa on. Hän ei saanut selvää vastausta. Lisäksi Marjo kysyi, onko Ely:ltä selvitetty suojelullisesti arvokkaita alueita, joilla luonnonsuojelua voitaisiin edistää. Kristiinakaupunkilaisten tulisi ymmärtää kuinka paljon arvokasta luontoa on kaupungin ympäristös-

sä, josta kaupungin pitäisi olla ylpeä. Hän oli huolissaan vihreästä siirtymästä ja tuulivoimaloista, jotka pian miinoittavat myös merialuetta; missä jää luontoa jäljelle. Lopuksi hän vielä totesi kaupunginjohtajalle, että Sonja tulisi nähdä kaupungissa voimavarana. Snomin puheenjohtaja piti tätä tukea erittäin rohkaisevana.

Toinen tapaaminen 3.7.2024:

"Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio, vaihe 1". Työskentelimme kahdessa ryhmässä ideoidaksemme kompensatioprosessin ensimmäisestä vaiheesta, ehkäistäksemme ja lieventääksemme ympäristö- ja luonnonvaikutuksia eri tavoin laitoksen alueella ja ennallistaaksemme sen, mikä on tuhoutunut paikan päällä. Korvaavien toimenpiteiden seuraava vaihe on, mitä ei voida ennallistaa hankealueella, tulee se voida ennallistaa toisaalla palauttamalla heikentyneet luonto-

arvot luonnontilaan tai ns. suojelukorvauksella. Jatkotoimenpiteiden ja yhteistyömahdollisuuksien osalta kaupunki oli kiinnostunut osallistumaan tarjoamalla kompensatioalueita. Luontojärjestöt olivat kiinnostuneita osallistumaan jatkotoimenpiteisiin. Lisäksi keskusteltiin siitä, voitaisiinko heikentyneet alueet, metsäsuo, puro ja glojärvi, jotka sijaitsevat hankealueen eteläpuolella, ennallistaa osana kompensatiota. Ehdotimme risuaitojen, lahopuun ja paahdeympäristöjen lisäämistä hankealueella, myös huilivesien johtamisen suunnittelu tulee huomioida. Snomin varapuheenjohtaja Torgny Backman viimeistelee väitöskirjaansa (väitöskirjatutkija) uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä (AGFOREE) Helsingin yliopistossa.

Kolmas tapaaminen 29.8.2024: Koppö

Energian ekologinen kompensatio, heikentyvän alueen luonnontilan muutoksen arviointi (haittalaskelma), menetelmät ja tulokset, lieventävät toimenpiteet

Ramboll esitteli vapaaehtoista ekologista kompensatiota alkaen hierarkian mukaisista lieventävistä toimenpiteistä hankealueella: ehkäise, lievennä, ennallistaa paikan päällä, muu luonto, joka tuhoutuu, kompensoidaan vapaaehtoisella ekologisella kompensatiolla. Ramboll oli laatinut listan mahdollisista lieventävistä toimenpiteistä työryhmän ideoiden pohjalta edellisessä kokouksessa. Tavoitteena on suojella alueen luontoa ja toteuttaa ennallistamistoimenpiteitä paikan päällä. Maisemansuojelusuunni-

telma lieventävine toimenpiteineen oli laadittu.

Hankealueen luontotyypit oli selvitetty. Ne ovat enimmäkseen kangasmetsää ja tuoretta kangasmetsää. Siellä on myös kuivahkoa kangasmetsää, lehtomaista kangasmetsää ja lehtometsää. Luonnontilan muutoksen arviointi (luonnonarvohehtaarit, haittahehtaarit, hha) saadaan kertomalla kunkin luontotyypin pinta-ala sen ekologisella tilalla (1–0). Kahdella laskelmalla saatiin 10,45 hha ja 8,75 hha. Ramboll arvioi, että kompensatioalueen (hyvitysalueen pinta-ala) pinta-ala on n. 25–90 ha.

Kaupungilla oli (osin metsänhoitoyhdistyksen ja Snomin esityksen mukaan) ehdotuksia kompensatioalueista: Iklangan ja Vargöskatan itäpuolella sekä Paulakan gas ja Stormossen Uttermossan kylässä.

Neljäs kokous 30.8.

Pienempi ryhmä kokoontui Raatihuoneelle. Snomista, minä ja hallituksen jäsen, entinen pitkäaikainen puheenjohtaja Canne Lundberg ja SLL:n Pohjanmaan piiristä Marjo Lehtisalo ja Pentti Kananoja, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Peter Grannas, Koppö energian hallituksen jäsen Erik Trast, viranhaltijat kaupunginjohtaja Mila Segervall ja kaavoituskoordinaattori Markku Niskala. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun keskusteltiin kolmikantasopimuksen laatimisesta Koppö Energian, kaupungin ja luonnonsuojeluyhdistysten välillä. Canne puolusti luontoa seuraavalla tavalla: "Yritys näkee omasta näkökulmasta, Snom tarkastelee luonnon ja ympäristönäkökohtia. Maa-alue on jo täynnä tuulimyllyjä, joilla on suuri vaikutus luonnonmaisemaan. Aurinkopaneelit sulkevat alueen sisäänsä kokonaan ja niistä tulee sulkeutuneita saaria. Haluamme nähdä, mitä ehdotukset ovat. Kaupunki omistaa pari tuhatta hehtaaria metsää, jossa on vanhoja metsiä vain vähän jäljellä.

Joillakin metsillä on myös suuri virkistysarvo, kuten Bergmannasbergen-Solvängens, Iklanganin alue, jonka edesmennyt kaupungin metsätalousinsinööri Mats Eklund halusi säilyttää."

Kaupunki esitti kolmea kompensatioaluetta ja keskusteli kolmikantasopimuksen tekemisestä. Marjo Lehtisalo, SLL Pohjanmaan piiriltä ilmoitti: "Emme allekirjoita sopimuksia ennen kuin SLL:n oikeusneuvonta on katsonut ne." Sanoin, että Snom keskustelee kolmikantasopimuksesta hallituksessaan.

Kaupunki esitti, että vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta tehtäisiin kolmikantasopimus, jonka mukaan Koppö Energia tehtävä on vapaaehtoinen ekologisen kompensatio luonnon menetyksestä, kaupunki tarjoaa kompensatioalueita ja Snom poistaa valituksen.

Snom päätti hallituksen kokouksessaan 11.9.2024 toimittaa kaupungille 23.9.2024 päivätyn kirjelmän, jossa todetaan, että kompensatioalueiden, jolle taataan pysyvä suojelu. Lisäksi viisi eri kaupungin omistamaa pääosin ikimetsäistä aluetta suojellaan kaikenlaiselta hyödyntämiseltä eli ne pysyvät luonnontilassa eli esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltuina. Ehdotettujen alueiden kokonaispinta-ala jota ei ole tarkasti rajattu kirjeen liitteenä olevissa kartoissa oli tässä vaiheessa hieman alle 200 hehtaaria. On mainittava, että tässä vaiheessa alueeseen kuuluivat Bergmannasbergenin itäosan muinaismuistohaudat, jotka sijaitsevat viereillä olevan asemakaavan mukaisella kaavoitetulla teollisuusalueella. Julkaisimme Snomin kirjelmän myös Sydösterbotten sanomalehdessä 12.10.

Ensimmäisen sopimusluonnoksen 1.10. laati Krogerus Koppö Energian toimeksiannosta. Kyse oli vain vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta ja se oli

kaksikielinen.

Krogerus esitteli kokouksessa 14. 10 kolmikantasopimuksen ja Ramboll kompensatiohankkeen etenemisen ja tarvittavat kompensatioalueet sekä kaupungin ja Snomin esittämien kompensatioalueiden soveltuvuuden ja prosessin seuraavat vaiheet.

Snom ei voinut hyväksyä sopimusta sen silloisessa muodossa. Snom on valmis peruuttamaan valituksen, jos kaupungin lupapäätöksessä muun muassa suojeltiin ehdotettuja alueita. Päätettiin, että Snom laatii omat sopimusehdotuksensa, kompensatiotoimenpiteet ja luonnonsuojeluasialia hoidetaan kahtena prosessina ja kahdena erillisenä sopimuksena. Kaupungin tekninen henkilökunta lupasi meille apua karttojen rajojen piirtämisessä puhtaiksi ja toiveidemme mukaisesti.

Snom alkoi laatia omaa sopimustaan. Snomin hallitus katsoi, että yhteinen sopimus riitti molempiin prosesseihin (kompensatio ja luonnonsuojelu), koska ne liittyivät toisiinsa. Saimme mukavia kommentteja SLL:n lakimieheltä Laura Kolehmaiselta. Käytimme Chat GPT:tä parannusehdotusten antamiseen ja käännöstyökaluna. Canne ja minä kävimme teknisessä saadaksemme puhtaaksi piirretyt kartat. Saimme kuitenkin tarkastella tietokoneella vain yhden alueen, Iklanganin alueen, hyväksyttävää rajausta, emme muita luonnonsuojelualueiksi ehdottamiimme alueita, emmekä saaneet pyydettäessä karttoja, koska ne olivat vielä alustavia eivätkä vielä julkisia, vt. maankäyttöpäällikön Lauri Koskisen mukaan.

Meillä oli vielä kaksi kokousta 7.11. ja 18.11. osapuolten kesken. Ensimmäinen kokous 7.11. oli erittäin vaativa kokous, olin jo turhautuneena lähdössä neuvotte luista. Keskustelimme kokouksessa Snomin sopimusvastaehdotuksesta sekä kaupungin ja Koppö Energian yhteisestä

kannasta. Kaikki oli taulukkomuodossa selkeästi esitetty. Kaupunki ja Koppö energia oli edellisenä päivänä 6.11. toimittanut päivitetyn neuvotteluagendan. Tässä neuvotteluagendassa vaadittiin muun muassa, että poistaisimme valituksen (yhteensä 4 vireillä olevaa valitusta) emmekä myöskään valittaisi muista teollisuuslaitoksista tulevaisuudessa. Kokouksen keskusteluilmapiiri muuttui epämiellyttäväksi. Kaupungin ja Koppö Energian päivitetty 6.11.2024 neuvotteluagenda oli saapunut meille edellisenä päivänä, eikä Snomin hallituksella ollut mahdollisuutta ottaa siihen lainkaan kantaa. Muistutimme heitä, mistä olimme antaneet kommentteja ja mistä neuvottelimme sekä vastaehdotuksesta, jonka olimme tehneet Koppö Energian sopimusluonnokseen. Lisäksi olimme pienentäneet ehdottamiemme luonnonsuojelualueiden pinta-alaa, käyneet kaupungin teknisessä ja maanmittareiden Magnus Storsjön ja Lauri Koskisen avustuksella piirtämässä karttoja uudelleen ja siten poistanut muinaismuistoalueen, joka sijaitsee kaupungin suunnitteleamalla teollisuusalueella. Suojelualueiden rajausta oli tarkennettu siten, että yksityiset alueet oli jätetty pois. Kaupunki oli myös oma-aloitteisesti laajentanut alueita jonkin verran niiden yhtenäistämiseksi ja mahdollisesti taustalla olevalla ajatuksella laajentaa ennallistettavissa olevilla alueilla kompensatioprosessia varten. Keskustelutilanne rauhoittui. Sitten alkoivat todelliset neuvottelut olennaisimmista erimielisyyksistä, joista joistakin pystyimme tekemään kompromisseja. Osaan sisältyi asioita, joita emme olisi alun perinkään halunneet hyväksyä.

Sen jälkeen tehtiin ensin kaksi erillistä suomenkielistä sopimusta, ja osapuolet päättivät, että suomenkielisestä versiosta tulee alkuperäinen versio, koska olimme neuvotelleet sen version. Jatkossa oli kyse siitä, että nämä kaksi sopimusta luettiin

huolellisesti, erikseen vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta ja erikseen luonnonsuojelualueiden perustamisesta. Suojeltavien metsäalueiden pinta-ala on yhteensä 146 ha suojelusopimuksen mukaan. Arvioitu kompensatioalueiden pinta-ala on konsultin mukaan 25–90 ha.

Toinen sopimuspalaveri oli 18.11.2024, jolloin joitakin lisäyksiä ja selvennyksiä vielä tehtiin. Neuvotteluissa mukana olleista luonnonsuojeluyhdistyksistä kaksi jäi osapuoliksi, Sydbottens Natur och Miljö ja SLL Pohjanmaan piiri. Natur och Miljö ja Suupohjan lintutiellinen olivat ilmoittaneet, että eivät ole osapuolia.

Tähän mennessä sopimukset ovat hyväksyneet poliittiset elimet, tekninen lautakunta 21.11., kaupunginhallitus 29.11. ja kaupunginvaltuusto 2.12.2024. Tarkistettu kaupunginvaltuuston pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtävillä 10.12.2024. Jos kukaan ei hae muutosta, päätös on tullut voimaan 30 päivän kuluttua.

Sopimuksia ei ole vielä allekirjoitettu.

Viimeistään 7 päivän kuluessa siitä, kun kaupunginvaltuuston päätös on saanut lainvoiman, Sydbottens natur och Miljö on sopimusten mukaan velvollinen peruuttamaan valituksensa poikkeuslupapäätöksestä Vaasan hallinto-oikeudessa.

Harkitsen edelleen, että sopimukseen pitäisi liittää selvennys luonnonsuojeluyhdistysten velvoitteiden rajoittamisesta.

Sopimusten mukaan luonnonsuojelualueita perustetaan vasta, kun kaikki Koppö energian luvat ja hankealuetta koskeva asemakaavamuutos ovat saaneet lainvoiman ja Koppö Energia on tehnyt investointipäätökset. Mikäli Koppö Energian hankkeiden toiminta päättyy eri syistä johtuen ennen hankkeen elinkaaren päättymistä, sopimukset voidaan irtisanoa välittömästi.

Kiitän lämpimästi tj. Marjo Lehtisaloa, SLL Pohjanmaan piiriä, kaikesta tuesta ja kannustuksesta sekä osallistumisesta kokouksiin koko prosessin ajan. Suuret kiitokset myös SLL lakimies Laura Kolehmaiselle ammattimaisista asiantuntijakommenteista. Hanke on todennäköisesti edelläkävijä Suomessa, ja erityisesti sopimusoikeus on monimutkaista.

Toivottavasti tulee näistä kaikista ponnistuksista onnistunut voitto luonnolle ja lähiympäristölle.

Kristiinankaupunki 10.12.2024

Sonja Grönholm

Sydbottens Natur och Miljö r.f., puheenjohtaja

SLL Pohjanmaan piiri r.y., hallituksen jäsen

Natur och Miljö r.f., hallituksen jäsen

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Toiminnanjohtaja
Marjo Lehtisalo
p. 040 934 6320
marjo.lehtisalo@sll.fi

Puheenjohtaja
Heli Hämäläinen
p. 044 2978 200
heli.hamalainen78@gmail.com

Internetsivut: sll.fi/pohjanmaa
Fb: facebook.com/
suomenluonnonsuojeluliiton-
pohjanmaanpiiriry
Ig: sllpohjanmaa

Piirihallitus 2024:

Heli Hämäläinen, **pj.** Alajärvi
Pentti Kananoja, **vpj.** Laihia
Sonja Grönholm, Kristiinankaupunki
Ralf Wistbacka, Luoto
Riina Rytivaara, Kokkola
Kari Hongisto, Kauhava
Hannu Saari, Veteli
Birthe Weijola, Vaasa
Jasmin Lehtisalo, nuorisojäsen
(varajäsen) Teemu Tuovinen, Kauhajoki
(varajäsen) Kirsi Haapamatti, Ylistaro

Piirihallitus 2025:

Heli Hämäläinen, **pj.** Alajärvi
Pentti Kananoja, **vpj.** Laihia
Sonja Grönholm, Kristiinankaupunki
Ralf Wistbacka, Luoto
Riina Rytivaara, Kokkola
Kari Hongisto, Kauhava
Hannu Saari, Veteli
Jasmin Lehtisalo, Teerijärvi
Teemu Tuovinen, Kauhajoki
(varajäsen) Birthe Weijola, Vaasa
(varajäsen) Kirsi Haapamatti, Ylistaro

